

צ'בזטי מזהר"י

קמא

דף קטו:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה רלז

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

תורה אור
 בראשית וישב לו (ו) והנה
 אֶתְנֵנוּ מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ
 הַשָּׁדָה וְהָנָה קָהָה אֶלְמִתִּי וְגַם
 נִבְכָּה וְהָנָה תִּסְבִּינָה אֶלְמִתִּים
 וְתִשְׁמַחְנִין לְאֶלְמִתִּי:
 תורה רלה
 הושע ט (ו) כְּעֶנְבִים בְּמִדְבָּר
 קִצְאִתִּי יִשְׂרָאֵל כִּבְבוּרָה
 בְּתֹאמָנָה בְּרֹאשִׁיתָה רִאִיתִי
 אֲבוֹתֵיכֶם הָקָה בְּאוֹ בְּעַל
 פְּעוּר וַיְבָרֵר לְבִשְׁת וַיְהִי
 שְׁקִנְצִים כְּאֶתְנֵנוּ:
 תורה רלו
 בראשית ויצא כט (לד) וַתֵּהָרֶה
 עֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר עָתָה
 הִפְעֵם יִלְדָה אִישִׁי אֵלַי כִּי
 יִלְדֶּתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים עַל כֵּן
 קָרָא שְׁמוֹ לָלוּ:
 תהילים קט (קסא) שָׁרִים
 רַחֲמֵי חֶסֶד וּמִדְבָּרִין
 וַיִּמְדְּבֵרְךָ פֶּחַד לִבִּי:
 תורה רלט
 תהילים קכב (ח) לִמְעַן אֲחִי
 וְרָצִי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ:
 ויקרא קדושים ט (יח) לֹא
 תִקֵּם וְלֹא תִטֵּר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ
 וְאֶהְיֶה לְרֹעֶךָ כְּמִוְךָ אֲנִי
 יְהוָה:
 תהילים קכ (ז) אֲנִי שְׁלוֹם
 וְכִי אֲדַבֵּר הָקָה לִפְלִתְקָה:
 עמוס ד (יג) כִּי הֵנָּה יוֹצֵר
 הָרִים וּבִנָּה רִת וַיִּמְדֵּר לְאֶדָם
 מִה שְׁחָה עֲשֵׂה שְׁחָה עֲשֵׂה
 וְדֹרְךָ עַל גְּבַתִּי אֶרֶץ יְהוָה
 אֶלְהִי צְבָאוֹת שְׁמוֹ:
 תהילים לט (ד) חֶסֶד לִבִּי
 בְּקִרְבִּי בְּהִגָּיִי תִבְעֵר אֶשׁ
 בְּדָרְתִּי בְּלִשְׁוִנִי:

קטו: ליקוטי

מלכין, וזה שנאמר ביוסף ^[א] **והנה קמה אלומתי** ^[ב]:

רלה ^[ג] דע שמי שהולך ונחלק ונופל, ואזי העולם שוחקין ממנו, והוא מתבייש מזה, זה בא על ידי שפגם בשמחת יו"ט.

כי יו"ט נקרא רגל, וגם נקרא מועד, וע"י שפגם בשמחת יו"ט, נעשה מזה רגל מועד, ע"כ רגלו מועדה ונפל. וזה השחוק ששוחקין, הוא בחי' השמחות נפולות מפגם השמחת יו"ט. וע"כ מתבייש, כי ע"א נקרא **בושת** (הושע ט ^[ד]), והמבזה את המועדות כאלו עובד עכו"ם (פסחים קיח) ע"כ באה עליו בושה. ולפעמים הוא לו לכפרה, ולפעמים אין נתכפר לו בזה רק כדי להזכירו שישוב:

רלו ^[ה] מי שנוהג רבנות בכשרות ובתמימות כראוי, עי"ז זוכה שיעלה לגדולה לסוף ימיו, וכל מה שנחשב לגדולה באותו הדור, הוא עולה לגדולה זו, כגון בדור הזה שעיקר הגדולה והכבוד הוא כשמהויקין אותו לצדיק מפורסם, אזי זוכה שיתקבל בסוף ימיו למפורסם גדול, אף שבאמת אינו כן, רק שהוא איש כשר פשוט: ונותנין לו שכרו קודם שיוצא מן העולם ^[ו] ואח"כ וכו':

רלו ^[ז] **עיקר** הניגון והכלי שיר הביא לוי לעולם, כמובא בזהר (שמות ד' יט ע"א) שעיקר הניגון מסמרא דליוואי, וזה שאמרה לאה **הפעם ילדה אישי אלי** ^[ח]. שעתה הפעם שנולד לוי שעל ידו בא בחי' הניגון וכלי שיר לעולם **הפעם ילדה אישי אלי** 'בודאי'. כי התחברות שני דברים הוא ע"י ניגון וכלי שיר, והבן ^[ט]. וזה בחי' כלי זמר שמנגנין על חתונה: **שרים רדפני חנם** ^[י] ר"ת **רחש** ^[יא]: "(זה הענין הם דברי צחות שאמר על עצמו, שהיו נוהגין ליתן לו **רחש** ^[יב] המגיע להרב. ופ"א עמדנו לפניו בעת שהי' חתונה בעיר, ואמר אז ענין הנ"ל מענין כלי זמר שמנגנין על החתונה כנ"ל. וכי כן היה דרכו בקודש, שע"פ רוב היה אומר תורה מעין מה שהיה נעשה ונדבר אז באותה העת כאשר יתבאר מזה במ"א ^[יג]). ואז היו משיחים לפניו מענין **רחש** המגיע לו. ענה ואמר בודאי מגיע לי **רחש**, **שרים רדפני חנם**:

רלה ^[יד] **כששני** אנשים מחולקים ביניהם על איזה ענין, וכשיבוא השלישי אף שאינו יודע כלל מענינם, אזי יסכים עם אחד יותר מעם חבירו, זה מחמת שהאחד סמוך לשרשו יותר מחבירו. כי בודאי א"א שיהיו שוים לו כאחד, כי אין שני אנשים שווין, וא"כ "בודאי אחד סמוך לו יותר, ומזה בא שהוא מסכים עם זה, והבן:

רלט ^[טו] **על ידי מחלוקת** אי אפשר לדבר ^[טז], כי עיקר הדיבור הוא משלום ^[טז], כמ"ש (תהלים קכב) **אדברה נא שלום**. וע"כ צריך כל אחד קודם התפלה לקבל על עצמו מצות עשה **ואהבת לרעך כמוך** ^[יז], כדי שע"י שיש אהבה ושלום, עי"ז יוכל לדבר בתפלה. אבל כשאין שלום ויש מחלוקת, א"א לדבר. וע"כ אפי' אם אחד רוצה שלום, רק שהם חולקין עליו, עכ"ז אין השלום בשלימות על כן א"א לדבר ולהתפלל אף

רלה רלו רלו רלט רמ

מוהר"ן

שהוא איש שלום, מאחר שהם חולקין עליו. וזה שאמר דוד העי"ה ^[יח] (שם קב) **אני שלום**, כי אני איש שלום ומצידי היה שלום עם כולם, ועכ"ז **וכי אדבר, המה למלחמה**, היינו שאף שאני שלום, עם כל זה א"א לדבר מחמת המלחמה והמחלוקת שהם חולקין עלי כנ"ל: **והנה** כל הדיבורים הם משלום כנ"ל, וע"כ מי שהוא בבחי' שלום, יכול לידע כל הדיבורים של כל העולם, כמו הקב"ה שנקרא שלום ^[יט], שהוא יודע כל הדיבורים של כל העולם, כ"ש (עמוס ד) **ומגיד לאדם מה שיחו**, כי כל הדיבורים באים משלום כנ"ל. וזה אותיות **שלום** ר"ת **ומגיד לאדם מה שיחו**:

כל הדיבורים באים מחמימות, ומי שיש בו חמימות הרבה מדבר הרבה ^[כ], וכן מי שנתקרב ואין בו חמימות, אין יכול לדבר, כי הדיבור הוא מחמימות ^[כא], כמ"ש (תהלים לט) **חם לבי בקרבי כהגיגי תבער אש דברתי בלשוני**, והוא שלהובא דנורא ^[כב] וכו':

רמ ^[כג] **כל** ההשפעות וכל הדברים הם באים רק מהצדיק האמת, וע"כ כשמקורב להצדיק האמת, יוכל לקבל בקל את מה שצריך לו, הן עשירות או בנים, אבל כשהוא רחוק מהצדיק אזי בא לו בקושי גדול, כי כ"א מקבל עשירות או בנים לפי המזל שלו ^[כד], והמזל מקבל ההשפעה מהצדיק, כי משם באים כל ההשפעות, וע"כ כשהוא רחוק מהצדיק, אזי המזל צריך לעשות לו כח גדול, כדי לקבל ההשפעה מהצדיק. מחמת שהוא רחוק ממנו. וע"כ נמצא בזה חילוקים רבים. לפעמים מגיע לאדם עשירות והוא מת מזה, ונשאר העשירות ליורשין, ולפעמים הוא מת עי"ז שמקבל עשירות וגם אוכד את העשירות, וכן חילוקים רבים. והוא כמו למשל כשאחד רוצה להגביה משא כבד, והוא מכנים כל כחו להגביה המשא מחמת שכבדה מאוד, ולפעמים מגביה המשא, אבל מחמת גודל הכח שהכנים בזה נעקרו ונתלשו מעיו בקרבו עד שמת מחמת זה, אבל יכול להיות שאעפ"כ נשאר המשא בידו. ולפעמים מחמת שנתלש בקרבו נפל גם המשא מידו. נמצא שזה מת מחמת שהגביה המשא וגם המשא לא נשארה אצלו אפי' לבניו. כמו כן בהנ"ל, מחמת שהמזל צריך לעשות לו כח גדול כדי לקבל מהצדיק ההשפעה, מחמת שהוא רחוק ממנו, מחמת זה יכול להיות כמה חילוקים כנ"ל. אבל המקורב להצדיק, אזי אין המזל צריך לעשות לו כח, מחמת שהוא קרוב אצלו: אבל עכ"ז, לפעמים יכול להיות שאדם יתקרב להצדיק האמת, ועי"ז אוכד העשירות. דע כי זה מחמת שהוא רואה דבר יקר גבוה מאוד, ואע"פ דאיהו לא חזי מזליה חזי (מגילה ג), ומחמת שהמזל רואה דבר יקר ונעלה מאוד, עי"ז משליך העשירות מאצלו, כמו מי שנשוא משא של נחושת, ורואה זהב ואבנים טובות ויקרים, אזי משליך הכל ורץ והומץ את הדברים היקרים, כמו כן מחמת שנתקרב ורואה יקר מפז

²² ויקרא יט יח. ופעי"ח שער עולם העשיה סוף פ"א. ושער הכוונות תחילת דרוש ברכת השחר ד"ה קודם שהאדם יסדר תפלתו. ושער הגלגלים סוף הקדמה לח ד"ה גם הוהיר מורו.
²³ בדפ"ר ל"ה המעיה, בתקפא – העיה, ומתורו – המעיה
 שבת י:
²⁴ לפני הקב"ה (קיצור לק"מ)
²⁵ עיין לקמן תורה סוף תורה מט תנינא
²⁶ לשון זה נמצא בזהר ויצא קנד: בסתרי תורה שם. (עי"ש במפדס) וכלא שכיח התמימות שמתכלת המלכות פה מצינה ליכא ועי"ש
²⁷ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
²⁸ מועד קטן כח, וזהר וישב קפא. בני חיי ומוזנא לא בזכותא תליא מלתא אלא בזכותא תליא מלתא. ובוהר שמות ו. וזהר רע"ט פנחס רטו: ועיין ספר הליקוטים (להארי"ל) – ריש פרשת תולדות
 מתורו – מאד

* בראשית לו
² עי"ש ליקוט ראובני בשם פי' רלב"ק על ע"מ. (הוא פירוש "ויאל משה" על עשרה מאמרות חיקור הדין ח"ד פ"ז סק"ג ועי"ש עוד)
³ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
⁴ בלוח טעויות תקפא בסוף ח"א ציין שיש כאן טעות וכתוב שמהת (ולא כתב שחוקן בחלק מהטפסים) ובתקפא גיטין שחוקן, ובבבגר ואוצר נראה טעות לא בבבגר.
⁵ עי"ש פרש"י פסוק ה'
⁶ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
⁷ עיין ספר חסידים סימן פד
⁸ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
⁹ בראשית כט
 * בתשכ"ט – בודאי
 * עיין לק"ה ק"ש ד' יא, פו"ר ג' מאמצע אות כז ושיחות הר"ן רעג

²⁹ עיין בן יהוידע שבת פו: בשם שערי ג"ע שהוא שם קדוש מועיל לזכירה ולגרש החיצונים עי"ש
³⁰ כל ענין הרחש ומה שבסוגריים הוסיף מוהר"ג בתקפא וצ"ע שפתח סוגריים ולא סגר אותם ונראה שצריך לסגורם בסוף המאמר.
³¹ רח"ש ר"ת רב חזן שוחט שמנהג קהילות ישראל להתחייק
³² עיין שיתות הר"ן קנא וח"מ תיג וימי מוהר"ג"ת ח"א אות ה', ואות כו (ד"ה אח"כ נסעתי למאהלוב), ואות לט (ד"ה בתוך כך הלכתי), ואות מ' ועוד
³³ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
 מתורו – בודאי
³⁴ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
³⁵ בדורים דקדושה (קיצור לק"מ)
³⁶ עיין תורה נו אות ח'

מאמר עיקר הניגון והכלי שיר הביא לוי

מספח"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

עיקר הניגון והכלי שיר הביא לוי לעולם, דהיינו ניגון שמושך את הלב. ועל כן בהולדתו אמרה לאה עתה ילדה אישי אלי. אע"פ שחכמת הניגון כבר חידש בעולם יובל בן למך אבי כל תופס כינור ועוגב, אלא שהוא חידש ניגון של רועי מקנה לנגן את שירת העשבים שיהיה מרעה למקנה ולשמור על עצמו בבחי' רוח האדם העולה למעלה כדי שהבהמות לא ימשכוהו למטה. אבל בהולדת לוי בן יעקב התחדש בעולם ניגון עליון וגבוה מאד מאורות הכתר ומושך לקדושה¹ לדביקות בהקב"ה, ניגון שעל ידו בונים את בנין מלכות הקדושה.

שיחות

אמר העולם לא טעמו אותי כלום עדין. אלו היו שומעין רק תורה אחת שאני אומר עם הניגון והרקוד שלה, היו כלם בטלים בבטול גמור. הינו כל העולם כלו אפלו חיות ועשבים וכל מה שיש בעולם, הכל היו מתבטלין בכלות הנפש מגדל עצם התענוג המפלא והמפלא מאד מאד:

ואפשר להבינו כי מי שהוא יודע נגון ורקוד, הנה מי שמנגן מטבע הניגון שנמשך נפש השומע אחר הניגון ומתבטל בכלות הנפש אחר תנועות הניגון כפי כל תנועה ותנועה של הניגון כפי מה שיש בו לאותה התנועה לשבר ולעורר הנפש להמשיכה אחריה. מכל שכן מי שיכול לרקוד שיהיה הרקוד מכוון ממש כפי תנועת הניגון. כי יש תנועות בכל איבר ואיבר ששייך לתנועות הניגון, שאצל זאת התנועה צריכין לנענע בראשו או לכפל עצמו, וכיצא בשאר איברים וברגלים שצריכין לעשות תנועה בגופו וברגליו כפי תנועות הניגון מכוון ממש: ובפרט מי שמנגן נגון עם דבורים, ושיר שמסדר שיר ודבורים עם תנועת הניגון, שהשיר והדבורים שייכים בכוון גדול להניגון שמשקל השיר מכוון ממש כפי נעימות הניגון, וגם הרקוד מכוון ממש כפי נעימות הניגון ומשקל השיר כי כל אחד, כשזוכין לשמע נגון כזה עם שיר ודבורים ועם רקוד כזה שכלם שייכים זה לזה בכוון גדול ממש, כי הדבורים דהיינו השיר והניגון והרקוד כלו אחד ממש, כשזוכין לשמע זאת, אזי מתבטלים ממש בכלות הנפש מגדל עצם התענוג המפלא:

וזהו התענוג הגדול מכל התענוגים ואין תענוג גדול מזה, ומי שלא טעם זאת אינו יודע כלל מתענוג. אשרי עין ראתה זאת, כי גם בעולם הבא אין הכל זוכין לשמע ולראות זאת רק מי שטרח בערב שבת וכו'. ואלו העומדים סביבו אין יכולין ויודעין מה לעשות, רק יש להם כלות הנפש והשתוקקות נפלא מעצם התענוג, והוא עומד באמצע ועושה פנ"ל, (והבן הענין היטב כי אי אפשר לבאר זאת בכתב. ומי שהוא יודע נגון ורקוד יוכל לשמע מעט בלבו עצם נעימות ענג והשתוקקות הנ"ל בכלות הנפש ממש עד שמתבטלים לגמרי והבן):

גם כל מי שסמוך ומקרב יותר נעשה אצלו כל התנועות ממילא, כנראה בחוש במשל הנ"ל שמי שסמוך יותר אל הניגון והרקוד ומבין ביותר, נעשין אצלו ממילא כל התנועות של הניגון והרקוד מחמת גדל התענוג. כנראה בחוש שכשאדם שומע נגון ורקודים מחמת התענוג שנמשך אחר הניגון הוא עושה אחרי גו' גם בן אותן התנועות והוא מנגן ומרקד גם בן קצת כי נעשה אצלו ממילא תנועות הניגון והרקוד. כמו כן כשמוקרב יותר אל הקדושה, כל מה שסמוך יותר אל התורה והניגון והרקוד נעשה גם בן אצלו התנועות של כל הנ"ל של הקדושה ממילא. כל זה שמעתי בעצמי:

ובלשון אשכנזי שמעתי שאמר בזה הלשון, (ויי זאלן מיה הערן איין תורה מיט דעם נגון אין מיט איין טאנץ וואלט די גאנצע וועלט אויס גיגאנגען) ואלו היו שומעין רק תורה אחת שאני אומר עם הניגון והרקוד שלה היו כל העולם כלו מתבטלין בכלות הנפש וחזר ושאל (וואס האב איך גיזאנט ?) [מה אמרתי ?] והשיב לו דרב רבי נתן זכרוננו לברכה שאמר בל"ל ואמר לו רבנו זכרוננו לברכה (וואס מיינסטו) [מה אתה סובר] אפלו חיות ועשבים וכו' בכל הנזכר לעיל: (חיי מוהר"ן אות שמ. מעלת תורתו אות א)

¹ כי אב תשפ. תנוה וחסופות אב תשפ.

² עצם הניגון שהוא ברור טוב מרע הוא יסוד בעולם, ויובל חידש אותו לענין הרועי צאן, לעלות מחי למדבר, ולוי חידש בניגון להתקשר לאורות הכתר ולהמשך בחזק אל הקדושה למדרגת איש ישראלי. רצ"ע אולי החילוק הוא שהניגון של יובל רק העלה והניגון של לוי חידש כח משיכה כמבואר בתורה כאן ובתורה רכו שגם המשיכה לרע הוא מכת הניגון שחידש לוי.

ליקוטי הלכות

ח"מ אבידה ומציאה ג' יד – על ידי פח הצדקה של אברהם שהמשיך יצחק לתוף הלב וכו', שזה עקר שלמות תאורת ממון עד שהפך חמימות הלב לשמחה ונגון ושר, דהיינו שלא יהיה בלבו שום חמימות דסטרא אחרא שהוא תאורת ממון, שהוא כלל הכלי העולם רק שיתחמם לבו לה' יתברך להודות ולהלל אותו יתברך בשיר ונגון וכו', שהוא בחינת חדר דנגונא דלינאי כנ"ל, שזהו גם כן בחינת קריאה, בחינת הודו לה' קראו בשמו, כי כל הנגונים והשירות הם בחינת קריאה שהוא בחינת קול, בחינת המושקה, כי על ידי הקריאה שקוראין את חברו נמשך ובא אליו ואחר כך מדבר עמו, שזהו בחינת שיר ונגון שעל ידי זה קוראין וממשיכים אותו יתברך אלינו ואחר כך אנו מדברים לפניו כל צרכינו, כי עקר ההמשכה והחבור הוא על ידי בחינת נגון שהוא סטרא דלוי בבחינת הפעם ולוה אישי אלי כו', כמו שכתב אדונינו מורנו ורבנו זכרנו לברכה במקום אחר. וזה בחינת מה שאומרים פסוקי דזמרה קדם התפלה, כי על ידי נגון וזמרה קוראין וממשיכים אותו יתברך אלינו ואחר כך יכולים להתפלל לפניו כל צרכינו וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה, לעולם יסדר אדם שבתו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך יתפלל, וכל השבחים הם בבחינת זמירות ונגונים של הלויים שעוסקים בשירות ותשבחות של דוד המלך עליו השלום, שהם בחינת עשרה מיני נגינה. ועל כן נגונא דלינאי הוא בחינת קריאה וכו' סים יצחק, כי הוא בבחינת חדר דנגונא דלינאי כנ"ל.

או"ח ק"ש ה' יא – וזה בחינת עשרה מיני נגינה שבהם נאמר ספר תהלים, כי איתא בדברי אדונינו מורנו ורבנו זכרנו לברכה בסימן רלו, שעקר ההתחברות על ידי נגינה בבחינת (בראשית כט) הפעם ולוה אישי אלי, הנאמר כשנולד לוי שעוסקין בשיר על הדוכן וכו', עין שם. הינו, כי שיר ונגון בחינת תהלים על ידי זה עקר ההתחברות של פנסת ישראל עם הודיה, כי עקר הרחוק חס ושלום, הוא מחמת הוכיח דנ"ל. שישאל רוצים שהשם יתברך יעוררם תחלה וישיבם אליו. והוא יתברך רוצה שפנסת ישראל תתעורר תחלה, אבל על ידי אמירת תהלים, שכולל כל העשרה מיני נגינה מעילא לתתא ומתתא לעילא, בבחינת 'מקמור לדוד' 'לדוד מקמור'. ואמר רבותינו זכרונם לברכה שלפעמים אומר שירה ואחר כך שורה עליו רוח הקדש ולפעמים להפך ששורה עליו רוח הקדש ואחר כך אומר שירה, הינו כנ"ל, שמקמורי תהלים כלול משני הבחינות, מאתערוותא דלתתא קדם ומאתערוותא דלעילא קדם כנ"ל. על כן על ידי תהלים עקר ההתחברות וההתקרבות של ישראל לאביהם שבשמים, מאחר שעל ידי זה נכללין יחד שני ההתעוררות. כי תהלים מעורר לב ישראל להשתוקק להשם יתברך. וזה נחשב להתעוררות שלנו אף על פי שבאמת הכל מאתו יתברך וכו'. וזה בחינת 'תכין לבם תקשיב אוניו', שהשם יתברך בעצמו מכין לבבנו להתפלל אליו. ואחר כך הוא מקשיב אוניו לשמע דבורינו כאלו הם יוצאים מאתנו בעצמנו.

או"ח נשיאת כפים ה' ו' – ועקר התקשרות והתחברות אור אותיות התורה אל הספר שזהו בחינת תקון שברי לוחות כנ"ל, הוא על ידי נגון וזמרה להשם יתברך שהם בחינת כל השירות והתשבחות שאומרים להשם יתברך שזהו בחינת כל ספר תהלים שסידר דוד המלך עליו השלום שכלול מכל העשרה מיני נגינה, כי עקר התחברות שני דברים הרחוקים זה מזה מאד שהם כמו שני הפכים, עקר התחברותם על ידי נגון, כמו שכתב אדונינו מורנו ורבנו זכרנו לברכה (בסימן רלו) שזהו בחינת הפעם ולוה אישי אלי שאמרה לאה כשנולד לוי שהוא בחינת סטרא דנגונא, כי עקר הדבקות וההתחברות להשם יתברך מזה העולם השפל והגשמי והנמוך מאד הוא על ידי נגון וזמרה. וכמו שרואין בחוש שאפלו האדם הרחוק מאד מהשם יתברך ומנח בדיקטא התחתונה על פי רב על ידי נגון נתעורר להשם יתברך ומזכיר את עצמו היכן הוא בעולם. רק כששומעין הנגון ממנגנים רשעים או קלים המצויים עכשיו ביותר אזי יוכל להזיק לו ביותר כמו שכתוב במקום אחר (בסימן ג קוטי א). אבל כששומעים נגונים וזמירות מאנשים כשרים באמת המכונים את לבם להשם יתברך או כשננגן בעצמו איזה נגון וזמרה לשמים יכולים להתעורר על ידי זה מאד להשם יתברך וכמו ששמעתי מאדונינו מורנו ורבנו זכרנו לברכה, כי עקר החבור והדבקות מעולם הזה הגשמי להשם יתברך שהוא מרומם ונשגב מאד, בפרט מי שחטא ונתרחק מאד מאביו שבשמים הוא על ידי נגון וזמרה שהוא בחינת כל השירות והתשבחות שאומרים להשם יתברך.

אהע"ז פו"ר ג' כז – כי עבודת הלוי הוא בשיר על הדוכן, בחינת עשרה מיני נגינה, שעל ידי זה נתהפך גון ואנחה לשמחה ונתחד קול החזן בקול הישר, שהוא בחינת זוג דקדשה שנקבלת אשה באיש וכו', שזהו בחינת כלי זמר שמנגנין על התננה, וכמו שמבאר רבנו זכרנו לברכה (סימן רלו) על פסוק, (בראשית כט לו) "הפעם ולוה אישי אלי". שהוא סוד כלי זמר שמנגנין על התננה, כי אמרה לאה הפעם שנולד לוי, שהוא בחינת נגינה, "עתה ולוה אישי אלי". כי עקר התחברות דקדשה של איש ואשה הוא על ידי עשרה מיני נגינה, שהם בחינת לוי כנ"ל, עין שם וכו'. ואשתו של קרח פגמה בזה ורצתה להפך ממש לחלק על הכהנה, להפך הלוי לכהן וכו', שעל ידי זה אינו נמתק היגון ואנחה, אדרבא, מתגבר יותר וכו'. ועל כן באמת גרמה מיתה משנה מאד לה ולקרח ולכל עדתו, כי נאבדו כלם על ידה.

קושיות

- א. מה הראייה שלוי הביא את הניגון הקדוש לעולם? מבואר בזהר שאז התחילה שירת המלאכים
- ב. ואיך הבינה זאת לאה אמר? זכתה לשמוע שירת המלאכים והרגישה שהוא מושך את הלב והבינה שעי"ז תוכל לפעול על יעקב שיהיה נמשך אליה.
- ג. עיקר הניגון וכלי שיר הביא לוי לעולם, צ"ע מבראשית (ד' כא) שדור שמיני¹ לקין, יובל בן עדה ולמך היה אבי כל תופש כנור ועוגב. ראה תורה סג תנינא שהניגון שחידש יובל היה כוחו להעלות מבהמה לאדם משמע מחי למדבר אבל למשוך לקדושה ולהתחבר עליה על ידו זה התחדש בהולדת לוי כמבואר כאן.
- ד. צ"ע כי מבואר בתורה סג תנינא שחכמת הניגון של יובל ירדה לעולם יחד עם חכמת גידול המקנה של אחיו יבל, כיון שהיא נצרכת לרועה במדבר שע"י שמנגן יש מרעה למקנה, וגם שומר עליו שלא ירעה את עצמו, דהיינו שירד למדרגת בהמה. נמצא שגם הניגון של יובל היה ניגון קדוש שעל ידו עולה למדרגת אדם. צ"ל כנ"ל שהניגון שחידש לוי היה כוחו גדול הרבה יותר. שלא העלה מחי למדבר אלא היה כוחו גדול למשוך אליו ית' ולתקן המלכות כמבואר בתורה ג'.

¹ פרש"י בראשית ד' טו שלמך היה דור שביעי והרג את קין, כמ"ש כל הורג קין שבעתים יוקם. ויובל היה בנו של למך דור שמיני.

ה. וזה בחי' כלי זמר שמנגנים על חתונה – צ"ע לפי המבואר לעיל שהניגון כוחו גדול למשוך אל הקב"ה, או אל המנגן, ולפי"ז אם היו החתן וכלה שרים זה לזה מובן שהניגון מושכם זה לזה, אבל הזמר והקהל ששרים להם כיצד זה מועיל לקרב את החתן וכלה זה לזה? עיין בפנים

ו. וצ"ע לכאורה הניגון מחבר את האדם להקב"ה, אבל לא מבואר שהוא מחבר את הקב"ה לאדם, וא"כ אמנם הניגון יחבר את לאה ליעקב, אבל איך חשבה שעל ידו יתחבר יעקב אליה?

ז. עתה ילוח אישי אלי – צ"ע האם הכוונה שהיא תנגן לו וימשך אליה, או כיון שילדה את לוי שבהולדתו ירד לעולם כח הניגון המיוחד הזה זה בעצמו כאילו היא נגנה ליעקב ויהיה נמשך אליה על ידי זה.

ח. מה הקשר בין הרישא שלי הביא את הניגון הקדוש לעולם, למה שאומר רבנו רח"ש ר"ת שרים רדפוני חינם. עיין בפנים בסוף התורה.

הקדמה

השפעת הניגון הקדוש שהתחדש בהולדת לוי בן יעקב על האדם היא עצומה, כי הוא אור נפלא וגבוה מאורות כתר/ו¹ שיורדים מעתיק דאצילות לעולם הבריאה להחיות מתים ולעורר ישנים לתשובה/ו² וכידוע שרק אור גבוה מאד בכוחו לרדת נמוך כל כך, וכיון שהוא כל כך גדול אינו פונה למהלכי שכל, אלא ישר ללב, והלב נמשך אחר האור הגבוה והנפלא הזה גם בלא כוונה.

ואומר רבנו שעיקר הניגון וכלי שיר הביא לוי לעולם, אבל צ"ע עיין בראשית פרק ד' שדור שמיני לקין חידש יובל בן עדה ולמך חכמת הניגון, כמ"ש שם (ד' כא)/ו³ וְשֵׁם אָחִיו יוֹבֵל הָיָה אָבִי כָל תַּפֹּשׁ פֶּנוֹר וְעוֹגֵב. וראה תורה סג תנינא שהניגון שחידש יובל היה כוחו רק להעלות מחי למדבר. אבל הניגון שחידש לוי מבואר כאן היה כוחו גדול הרבה יותר להעלות מדבר לאיש ישראלי צדיק.

בהמשך מבאר רבנו שלי הביא ניגון שמושך את הלב ועל כן בהולדתו אמרה לאה עתה ילוח אישי אלי. ולכאורה צ"ע הרי גם יובל בניגון שלו היה ממשיך לב הנשים אליו ומה חידש לוי. ואמנם שחידש שהניגון נהפך לדבר נכבד לכבוד שמים, אבל לכאורה הטבע שהניגון מושך כבר היה קודם. אבל באמת החילוק הוא עצום כי יובל חידש עניין טכני של ניגון בכלי ומשיכת הניגון היה שהשומע נמשך לנעימות הניגון.

אבל הניגון שהתחדש בהולדת לוי היה ניגון למטה שמנגן ניגון עליון של מעלה, דהיינו שיר שלם שסוגר מעגל/ו⁴, זהו ניגון בחכמה נפלאה שלימד משה רבנו את הלויים וכמבואר ברמב"ם שחמש שנים לומד לוי כדי להיות מהמשוררים על הדוכן בבית המקדש. ושיר כזה מושך את הלב לא מצד הנעימות שבו אלא מצד הקול העליון שמלוכש בו שהוא אור נפלא וגבוה שמושך את הלב לקדושה.

וכמבואר בזהר שמות יט. שבהולדת לוי התחדש שבאה לעולם נשמה שבניה ידעו לשיר למטה כמו ששרים למעלה שירה נפלאה שמושכת את הלב לקדושה ולדביקות בו ית'. דהיינו שלא נעימות הניגון מושך את הלב אלא הקול הנפלא שהוא מאורות הכתר שיורד להאיר למטה ורוב קדושתו מושך את הלב. אמנם בתורה רכו וכן בתורה ג' מבואר שמכח הניגון הקדוש הזה יונק גם ניגון דסט"א משיכה לתאוות רעות, כי זה לעומת זה בכל התעוררות קדושה מתעוררת טומאה כנגדה. נמצא שבהולדת לוי גם המשיכה לצד הרע ע"י ניגון התחזק בשביל הבחירה.

שם בזהר מבואר שיש שיר נפלא למעלה שירת המלאכים, ועד שנולד לוי הם לא שרו, ומשנולד התחילו לשיר, אבל אין לשירה של מעלה שלימות עד שתתלבש בשירה של מטה, ולכן כשנולד לוי כיון שכבר בא

¹ עיין לק"ה ערובי תחומין ה' אות ד' ואות יג והלכות אפסטרופוס ג' אות ד' ה'

² כמבואר בעץ חיים שער יא פ"ד ושער יג פ"א.

³ עי"ש ביאור רבי סעדיה גאון שיוכל היה מחבר כתבי נגינה. והרד"ק פירש שהיה הראשון בחכמת הניגון. ועי"ש מלבי"ם שיוכל לקח לחלקו את הנהר השני הסובב את ארץ כוש ששם הזמה והניאוף והוא היה ההתחלה אל הזמר והניגון. וכו' והגם שאח"כ שב הניגון לדבר נכבד הממציא הראשון היה להמשיך לב נשים וע"כ שמו עוגב מלשון שיר עגבים.

⁴ כי זה פירוש שיר דהיינו עיגול כמבואר בשבת נא: כל בעלי שיר נמשכין בשיר, דהיינו באצבעה על הגרון, רמז לשיר. ועל כן נקרא שיר כי שלימות הניגון הוא כאדם למטה חוזר ומנגן את הקול של מעלה וסוגר את המעגל. וכמבואר בלק"ה פו"ר ג' אות כז שכהן הוא בחי' קול הישר ולוי קול החוזר והשלימות היא שהם מתחברים כי עי"ז נעשה השיר השלם וזה בחי' איש ואשה עי"ש.

וזה המבואר בלק"ה קריאת שמע הלכה ד' אות יא – ...וזה בחינת עשרה מיני נגינה שבהם נאמר ספר תהלים. כי אתא בדברי אדומו"ר ז"ל בסימן רל"ז שעיקר ההתחברות על ידי נגינה בבחינת (בראשית כ"ט) הפעם ילוח אישי אלי הנאמר כשנולד לוי שעוסקין בשיר על הדוכן וכו' עיין שם. היינו כי שיר וניגון בחינת תהלים על ידי זה עיקר ההתחברות של כנסת ישראל עם דודה כי עיקר הריחוק ח"ו הוא מחמת הויכוח הנ"ל. שישאל רוצים שהשם יתברך יעוררם תחלה וישבם אליו. והוא יתברך רוצה שכנסת ישראל תתעורר תחלה. אבל על ידי אמירת תהלים שכולל כל העשרה מיני נגינה מעילא לתתא ומתתא לעילא בבחינת מזמור לדוד מזמור. ואמרו רז"ל שלפעמים אומר שירה ואחר כך שורה עליו רוח הקדש ולפעמים להיפך ששורה עליו רוח הקדש ואחר כך אומר שירה היינו כנ"ל שמזמורי תהלים כלול משני הבחינות מאתערוותא דלתתא קודם ומאתערוותא דלעילא קודם כנ"ל. על כן על ידי תהלים עיקר ההתחברות וההתקרבות של ישראל לאביהם שבשמים. מאחר שעל ידי זה נכללין יחד שני ההתעוררות.

לעולם מי שעתידים בניו לשיר בבית המקדש את השירה העליונה לכן כבר התחילו המלאכים לשיר. ולא
הרגישה בזה ואמר עתה ילוה אישי אלי כי נולד בעולם הניגון הקדוש שמושר את הלב בכח גדול.

בלק"ה אפוטרופוס ג' מבואר שיש קול ניגון גבוה מאד שרשו באורות הכתר שעל כן הוא מושך מאד את הלב לקדושה, וצריך לעשות לו דבור, דהיינו שאסור להתעלם ממנו אלא צריך להקשיב לו היטב ומכוחו להחזיר דבורים ומעשים של קדושה וגילוי כבוד שמים.

בלק"ה ערובי תחומין ה' אות ד' ואות ו' ואות יג מבואר שיש יחוד תמידי של חכמה ובינה שממנו יוצא קול בכל העולם שובו אלי, ואם אדם מתעורר על ידו לתשובה אזי מעורר יחוד פנימי גדול שעל ידו נשפע לו מוחין הארת אמת בחזק יותר. ומבואר שם שהקול הזה מרגיש כל אחד בלבו אלא שמי שאסור בתאוותיו אזי מהרגשת החסרון שמעורר הקול בלבו רץ למלא חסרונו בהבלי עוה"ז ותאוותיו. ומבואר שם שהם אורות הכתר שיוירדים לעולם הזה ותחילה הם שפע של בהמה, אבל מי שמתעורר לקדושה מעורר על עצמו שפע של אדם. (בתורה ג' בארנו באריכות יותר גם עפ"י האר"ז ל)

נמצא שיש בעולם ניגון נפלא שהוא קול קורא ומושך אלינו ית' והוא התחדש או התחזק ביותר כשנולד לוי, כי נשמתו שרשה שם/ח על בן בכוחו לנגן למטה את הניגון של מעלה, וכשהתגלה הכח הזה בעולם התגלה כח מושר נפלא בעולם לחבר נפרדים.

אולי אפשר לומר שרבנו מבאר כאן ד' מדרגות בכח החיבור של הניגון, כי תחילה מהזוהר משמע שבלידת לוי התחדש ניגון המחבר להקב"ה. ומדברי לאה מבואר שהניגון מושך את הלב גם לאדם שמנגן אותו. ואח"כ מבאר שהניגון מחבר שני דברים וכגון חתן וכלה משמע שהניגון של אדם יכול לגרום לשנים אחרים להמשיך זה לזה. ובסוף רומז שהניגון יכול גם לגרום לאדם להתחזק ברדיפת הצדיק בחינם.

עד כאן ההקדמה

תורה רלז ט

עיקר הניגון והכלי שיר הביא לוי לעולם, אע"פ שחכמת הניגון כבר היתה בעולם כמבואר בבראשית ד' כא' ו' שיובל בן למך הוא אבי כל תופס כינור ועוגב, דהיינו שיובל בן למך ועדה, דור שמיני לקין, היה הראשון בעולם באלפים שנות התורה, שחידש חכמת המוזיקא, ומבואר בתורה סג תנינא שהוא ניגון שירד לעולם לצורך גידול צאן במדבריות שעל ידו היה עשב למרעה הבהמות והיה כחו לשמור את הרועה שלא יפול בהמיות/א' ולא יותר. ורק בהולדת לוי בן יעקב התחדש עניין ניגון עליון וגבוה מאד מאורות הכתר המתלבש בחכמת הניגון הישן ומושך לקדושה, ניגון שעל ידו בונים את בנין מלכות הקדושה. ואעפ"כ לעומת זה מי שקשור בתאוותיו הקול הזה בעצמו גורם לו הרגשת חסרון בלב שמריץ אותו לחפש מילוי בטומאה. (כמבואר בלק"ה ע"ת ה' יז) וכמבואר בתורה רכו שניגון דקליפה יונק מכח המשיכה של הניגון הקדוש כח למשוך לתאוות ויללה ובכי על חסרונך.

בתורה זו מדבר רבנו מהצד החיובי¹³⁷ של הניגון, שהתחדש בהולדת לוי בן יעקב ולאח כמובא בזוהר (שמות ד' יט ע"א)¹³⁸ שעיקר הניגון מסטרא דליוואי, וזה שאמרה לאה הפעם ילוח אישי

ח עיין לק"ה תרומות ומעשרות א' – וכן מרמז גם כן בדברי רבנו במקום אחר (בסמ"ק נא) שהלוי היא בחינת הממצע בין קדם הבריאה לאיחוד הבריאה כמובא במאמר אמר רבי עקיבא כשתגיע לאבני שיש טהור וכו', עץ שם. ועל כן נקרא בשם לוי לשון התחבורה, כמו שכתוב, הפעם ילוח אישי אלי, הינו שהיא בחינת הדבור המחבר רוח דלעלא ורוח דלתתא, כי הוא ממצע בין שניהם וכלול משניהם וכמובא בדברי רבנו גרו"א (בסמ"ק יא) שהדבור נקרא צפרתא דקאי וכו' דרישה מטי עד צית שמאי וקרטלה במאי למשה, כי הדבור כלול מלמעלה ומלמטה, כי הוא מוציא מבח אל הפעל שזה עקר הבריאה כמו שמבאר שם:

^ט לא ידוע מתי נהיכו נאמרה תורה זו

ב' בראשית פרק ד' פסוק כא וְשֵׁם אָחִיו יוֹבֵל הוּא הָיָה אָבִי כָל תֵּיפֶשׂ כְּנָזר וְעֹגֶבֶ: ובמפרשים שם שחידש חכמת המוזיקא לעבודה זרה ולזיממה ושירי עגבים. ועיני תורה סג תנינא.

^א **אלא שהוא** לא השכיל להשתמש בו להשמר מבהמיות, ונפל לנגן לצורך תאוותיו וליזימה ועבודה זרה, כמבואר בפרש"י ובמלבי"ם שם
^ב **רק בסוף** התורה נראה שרומז רמז דק גם לצד השלילי עי"ש עה"פ שרים רדפוני חינו.

⁷⁹ **וזהר שמות דף יח:** – תנא כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמנו, עלה בחפץ לפניו וברא את השמים בימינו, והארץ בשמאלו, ועלה בחפץ לפניו לנהוג היום והלילה, וברא המלאכים הממונים בחסדו ביום, (נ"א לומר שירה ביום זמן החסד), וברא המלאכים הממונים לומר שירה בלילה,..... **ותנא,** אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים על כל בעלי שיר, וכשפותחין החיים שירה, מוסיפין העליונים כח לדעת ולהכיר ולהשיג מה שלא השיגו, שמים וארץ מוסיפין כח בהאי שירה. אמר רבי נחמיה, אשרי הוזכה לדעת באותו שיר, דתניא הוזכה באותו שיר, ידע בענייני התורה והחכמה, ואין ויחקור ויוסף כח וגבורה, במה שהיה ובמה שעתיד להיות, ובזה זכה לשלמה לדעת. דתני רבי שמעון, דוד ע"ה ידע בזה, ותקן שירים ותושבחות הרבה, ורמו בהם חתידות לבוא, והוסיף כח וגבורה ברוח הקודש, ידע בענייני התורה והחכמה. ואזן וחסר והוסיף כח וגבורה בלשונו הקודש. ושלמה זכה יותר באותו השיר. וידע וחכמה, ואזן וחסר ותקן

אלי [י"ז/ט]. דהיינו שאמרה **שעתה הפעם שנולד לוי שעל ידו בא בחי' הניגון וכלי שיר לעולם** כי הרגישה מיד בלידת לוי שהתחילו המלאכים של מעלה לשיר, והבינה בנבואה שהולדת בנה לוי גרם לזה, כי עתידים בניו להצטרף בשיר וכלי נגינה לשירה של מעלה בבית המקדש. והשירה הזו היא קול נפלא וגבוה מאורות הכתר, על כן הוא מושך מאד את הלב לקדושה, וכל השומע אותו מיד נלווה ונמשך להקב"ה, על כן אמרה **הפעם ילוה אישי אלי** **ט' בודאי**. כי כששמעה לאה שהמלאכים של מעלה התחילו לשיר את השיר העליון, אמרה עתה יש לי עצה, ע"י שאצטרף לשירתם, בודאי ימשך יעקב אלי/י^א. **כי התחברות שני דברים הוא ע"י ניגון וכלי שיר, והבן** [י"ח/ט].

בזהר שמות יט. הנ"ל מבואר שהקב"ה ברא שירה עליונה שהמלאכים ישירו למעלה, ולא שרו אותה עד שנולד לוי, אעפ"כ לא היה לה שלימות עד שהלויים בבית המקדש שרים אותה מלמטה, יחד עם המלאכים השרים אותה למעלה, ולכן נקראים לוויים, כי נלווים לשירה של מעלה, כמבואר בזהר שא"כ היה צריך לקרא להם נלווים אבל נקראים לוויים כי לוויים אחרים, דהיינו שכל השומע את שירת הלויים היה נלוה ונדבק נפשו למעלה. ועל כן היו הלויים מנגנים בשעה שאדם היה מקריב קרבנו/כ^ב (כמבואר במאור ושמש קרח בשם ברית מנוחה/כ"א) כי קרבן לא מכפר אלא עם תשובה.

משלים הרבה, ועשה ספר מאותו השיר ממש, והיינו דכתיב (קהלת ב ח) עשיתי לי שרים ושרות, כלומר קניתי לי לדעת שיר מאותן השרים העליונים, ואשר תחתם, והיינו דכתיב שיר השרים, כלומר שיר של אותם שרים של מעלה, שיר שכולל כל ענייני התורה והחכמה, וכח וגבורה, במה שהיה ועתיד להיות, שיר שהשרים של מעלה משוררים.

ואמר רבי אלעזר, באותה שעה שנולד לוי, פתחו למעלה ואמרו מי יתן קאח לוי שנוכל לומר שיר ביחד, יונק שדי אמי לינק משפע המלכות כמו שאנו יונקים על ידי השיר, (דף יט ע"א) **אמצאך בחוץ** עם שעדיין לא נעשה המשכן ולא נבנה בית המקדש ואנו בחוץ, עכ"ז **אשקף** נהיה כאיש אחד חברים, גם לא יבנוזו לי ולא יהיה השיר שלי נבזה, כי השיר שלי נבזה עד שהלויים ישירו למטה, **בין שיצאו משבט לוי המשוררים של מטה** המשוררים בבית המקדש של מטה, **ונתקדשו כולם** שיהיו ראויים לשרת בבית המקדש, **ועמדו על משמרתם** כמ"ש ככה תעשה ללויים במשמרותם, **ונתקדשו אלה** המלאכים **לנוכח אלה** הלויים, ונעשו חברים **כאחד**, ואז נעשו גם **העולמות אחד** שנתקשרו העולמות זה בזה, **ומלך אחד** ברוך הוא **שוכן עליהם**, ואחר כל אלו התקונים **בא שלמה ועשה ספר מאותו שיר של אותם שרים** והיינו שיר השרים ונסתם החכמה בו.

אמר רבי יהודה, למה נקראו השרים של מטה לוויים פי' המשוררים בבית המקדש למה נקראים לוויים, ואמר הטעם הוא **על שגלויהם ונחבריהם** הם בעצמם מתחברים עם המשוררים של למעלה **כאחד**, וגם נקראים המשוררים לוויים כי **השומע** את שירת הלויים **נלוה ונדבק נפשו למעלה** וזכה לדביקות ה', **ועל כן אמרה לאה ילוה אישי אלי** שהוא לשון חיבור ודביקות. **רבי תנחום אמר** לכן קרא לו הקב"ה בשם לוי, מטעם **שככל נלוה ורע לוי עם השכינה** ומפרש **במשה** בתורה, **ואחרון** בכהונה, **ומרים** היא ממש הבאר סוד השכינה, **ובכל ורעו אחרי** שהם שבט לוי **והם הנלוים אל יהוה לשירתו** כמ"ש בעת ההיא הבדיל ה' את שבט לוי וגו' לעמוד לפני ה' לשרתו.

^א * בראשית כט

^{טו} **בראשית פרק כט** (לד) ויהי עוד ויתלד בן ותאמר עתה הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על בן קרא שמו לוי: **רש"י ובעלי התוס'** פירשו עפ"י מדרש שהקב"ה קרא לו לוי, אבל יש מפרשים שיעקב קרא לו לוי.

^{טז} בתשכט - בודאי

^{יז} **אע"פ** שמהזוהר הנ"ל משמע שהניגון הקדוש מושך את הלב להקב"ה, רבנו לומד מכאן שגם מושך את הלב לאדם שמנגן אותו, וכן מבואר בלק"ה. עיין לק"ה **מציאה ואבדה** ג' אמצע אות יד - כי עיקר ההמשכה והחיבור הוא ע"י בחי' ניגון שהוא סטרא דלוי בבחי' הפעם ילוה אישי אלי כו' כ"ש אדמו"ר ז"ל במ"א. וזה בחי' מה שאומרים פסוקי דומרה קודם התפלה כי ע"י ניגון וזמרה קוראין ומשיכין אותו ית' אליו ואח"כ יכולים להתפלל לפניו כל צרכינו וכן אר"ל לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואח"כ יתפלל וכל השבחים הם בבחי' זמירות וגוונים של הלויים שעוסקים בשירות ותושבחות של דוד המע"ה שהם בחי' עשרה מיני נגינה.

^{יח} עיין לק"ה ק"ש ד' יא ואישות ד' מאמצע אות כו ושיתות הר"ן רענ

^ט **שיחות הר"ן** אות רעג - אמר: טוב להאדם להרגיל את עצמו שיוכל להחיות את עצמו עם איזה נגון כי נגון הוא דבר גדול וגבוה מאד, ויש לו כח גדול לעורר ולהמשיך את לב האדם להשם יתברך ואפלו מי שאינו יכול לנגן, אף על פי כן בביטו ובינו לבין עצמו יוכל להחיות את עצמו באיזה נגון כפי שיוכל לומר אותו, כי מעלת הנגון אין לשער וקבר מבאר בדברי רבנו זכרוננו לברכה, כמה תורות גבוהות מענין נגון (תנה) ועין בסוף המעשה של השבעה בעטלירס שם מרמז קצת מעלת הנגון כי מבאר שם שעקר רפואת הבהת מלכה שנפלה חלשות הוא על ידי נגון, הינו על ידי עשרה מיני נגינה כמו שמבאר שם עין שם והבן מאד עד היכן הדברים מגיעים: כי גם הנשמה הקדושה של כל אחד מישראל היא נקראת בת מלך פידוע והיא מנחת במקום שמנחת אצל כל אחד ואחד, עיפה ויגעה וחלושה בעוונותיה שהם העשרה מיני חצים, שורק וירה בה המלך שתפסה כמו שמבאר שם וצריכין צדיק בעל כח גדול שיוכל לכנס לתוך כל המקומות שנפלה לשם ולהוציא ממנה כל העשרה מיני חצים, ולידע כל העשרה מיני דפיקין כדי שידע איך צריכין לרפואתה ולנגן כל העשרה מיני נגינה, כי עקר רפואתה על ידי נגון ושמחה והבן שם עוד דברים מתוך דבר והעקר להוציא משם עצות טובות לשוב להשם יתברך באמת כי לא המדרש הוא העקר אלא המעשה' (אבות א-ז):

^כ **משמע שהלויים** היו שרים בקרבן חובת יחיד, ולכאורה צ"ע דלא אמרו שירה אלא בקרבן חובת ציבור כמבואר בערכין יא: ד"ה בעי רבין ובתוס' שם ד"ה עולת וכן בסוף התוס' ר"ה ל: (ועיין ערכין יא: סוף העמוד בשם ר"ל שדווקא בשעת הקרבה אבל שלא בשעת הקרבה היה להם רשות לשיר, אבל עכ"פ בקרבן חובת יחיד משמע שאין שירה). אבל עיין פרש"י תהלים קטז יג משמע שגם על קרבן יחיד אמרו שירה וכן מבואר בשו"ת חת"ס או"ח נא ושו"ת אבני נזר או"ח לט ג' ושו"ת מהר"ם שיק או"ח פח.

^{כא} **מאור ושמש** סוף פרשת קרח - והנה איתא בספר ברית מנוחה שבשעה שהיו מביאים קרבן לבית המקדש היה מסתכל הכהן העובד בבעל קרבן והבין מחשבתו, ואם הבין שאינו עושה תשובה כראוי עדיין אזי רמו הכהן העובד הלויים שזימרו ניגון לעורר בעל הקרבן להרהר בתשובה ואזי הלויים בשירים ובזמרים הביאו לבעל הקרבן שיהרהר בתשובה, לפי שהם בשירים ובזמרים היו ממשכיבים מ"ג תיקוני דיקנא עילאה ממול העליון שהוא מזל עילאה שהוא שלושה הוי"ת של שלש עשרה מדות והם שתיים עשרה תיבות ועם המקור הוא י"ג מכילין דרחמים, והיו ממשכיבים לעולם הבינה שהוא עולם התשובה ומשם נמשך תשובה לבעל הקרבן ומהרהר בתשובה. וממשיכין י"ג תיקוני דיקנא עילאה ממזל עילאה וממקור העליון שהוא נקרא אריך אנפין והיו ממשכיכין המוחין עילאין שהם שמות הוי"ת

ונראה לבאר עפ"י לק"ה ע"ת ה', ואפוטרופוס ג' שהשירה הזו היא קול יחוד חכמה ובינה עליונים שהם קול עליון מהארות הכתר שיוזר לעולמות הנמוכים להחיות מתים ולעורר ישנים לתשובה. וכמבואר בע"ח (מב ב) שרגלי עתיק יורדים ומתלבשים ברגלי מלכות דאצילות כדי להחיות מתים בעולם הבריאה ויצירה ועשיה, (עיין באריכות בתורה ג'). אבל אין שלימות לשיר הזה אלא רק כשאדם למטה עושה לו דיבור דהיינו שמכוחו עושה דבר שבקדושה וכגון ניגון לכבוד שמים. וזו עבודת הלויים בשיר שבבית המקדש. רבנו כאן לא מבאר מדוע השירה הזו מושכת את הלב, אבל בלק"ה אפוטרופוס (ג' ה')^כ מבואר כיון ששרש הניגון הוא באורות גבוהים מאד של עתיק ואריך שבכתר/כ"ו.

וזה בחי' כלי זמר שמנגנין על חתונה צ"ע לפי המבואר לעיל שהניגון כוחו גדול למשוך אל הקב"ה, או אל המנגן, ולפ"ז אם היו החתן וכלה שרים זה לזה מובן שהניגון מושכם זה לזה, אבל התזמורת והקהל ששרים להם כיצד זה מועיל לקרב את החתן וכלה זה לזה? ואע"פ שמצינו כעין זה במעשה מז' בעטלערס יום רביעי מעשה בשתי הצפרים שהיו זוג בעולם וסיפר זה שצווארו עקום, כיצד השליך להן קולות וקרבם זה לזה, שם כל צפור נמשך לקול שהושלך אליה שזה בחי' שנמשכה אל הניגון וממילא עי"ז התקרבו זה לזה כיון שהקולות הושלכו לכל אחד בכיוון של בן זוגו. אולי כיון שהניגון חודר ללב כנ"ל נפתח הלב לקבלו ואזי ממילא גם מתקבלים דברים שקשה לקבלם בזמן רגיל, כגון איש לאשה ואשה לאיש שהם הפכים מאד. וצ"ע ועיין לק"ה אישות ד' אפשר שרומז לזה במה שאמר שהשמחה היא השלום אבל מוסיף שהניגון דקדושה בעצמו שמתחבר קול המנגן התחתון עם קול הניגון העליון זה בחי' חיבור איש ואשה שמסוגל לחבר חתן וכלה עי"ש/כ"ו :

בעת שרבנו אמר תורה זו, שהניגון סגולתו לחבר דברים, דברו אנ"ש מעניין מעות הרח"ש שמגיע לרבנו, דהיינו שתושבי העיר חייבים לתת לו מעות להחזיקו כיון שהוא רב, וענה ואמר שרח"ש זה גם ר"ת שרים רדפוני חנכם. דהיינו שרחש הוא גם סיבה שלא יתנו לו המעות להחזיקו, אלא אדרבה ירדפו אותו. וכיון שנסמך עיין זה לענין הנ"ל של קול הניגון, נראה לבאר שרחש רומז קול רחש שהוא קול חלש, שהוא קול קורא היוצא מיוחד התדיר של חו"ב, המבואר בלק"ה ע"ת ה', שהוא קול חלש בבחי' מרחוק נראה לי ה', והוא סוד הניגון המבואר בתורה ג', אור מאורות הכתר היורד מאצילות להחיות מתים בבריאה, לקרא לנופלים לשוב בתשובה. וכיון שהוא חלש, לכן תלוי בשומע, אם הוא צדיק שעושה לו דבור, אזי על ידו בא שלום וחיבור וסיבה לתמוך בצדיק, אבל כשהשומע אינו כשר, אזי מכוחו של הקול רחש דייקא, הוא יונק לעשות פירוד ורדיפת הצדיק, וזהו שרח"ש יש לו שני ר"ת, אחד לסימן שמגיע לרב חזן ושוחט תמיכה, ועוד אחרת לסימן שלהפך צריך לא לתמוך בו אלא לרדפו. וזהו שסיים רבנו את התורה הנ"ל **שרים רדפוני חנכם** [כ"ה/כ"ו]

ר"ת רחש [כ"ו/כ"ה] כאומר שבי התקיים הרח"ש השני :

והמילויין דהיינו ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן כידוע, ועל ידי זה היה נמחל לבעל הקרבן ונעשה נושא שנוטלין ומבטלין המחשבות של העבירות, ועל השוגג לבד שהוא מעשה בלי מחשבה היה מכפר הקרבן של הבהמה, בהמה נגד מעשה בהמיות שהוא מעשה בלי מחשבה, לפי שנושא עון כנ"ל על ידי י"ג מכילין דרחמים שנמשך על ידיהם, ואחד מהמדות הנזכרות לעיל הוא נושא עון כידוע:

^כ לק"ה אפוטרופוס ג' אות ה' – פי שרש הקול, שהוא בחינת מוחין, הוא ממקום גבה ועליון מאד מבחינת התנוצצות אלקות שמתנוצץ לכל אחד בדעתו. פי ה' יתברך ברחמיו מצמצם את עצמו בכמה צמצומים להאיר לכל אחד בדעתו התנוצצות אלקות וכו' מרמז לו וקורא אותו שימשך אחריו וזאת התנוצצות הוא בחינת קולות שבאין מלמעלה לקרות את האדם שימשך אחריו יתברך וכל הקולות נמשכין משם. ועל כן יש להקול כח גדול להמשיך את האדם אליו יתברך מחמת שנמשך בשרשו ממקום גבה מבחינת התנוצצות אלקות, פי עקר התגלות אלקות הוא בחינת קול, בבחינת קול דברים אתם שומעים ותמונה אינכם רואים וזלתי קול.

ועיין לק"ה ערוב תחומין ה' אות יג – וזאת הבחינה נמשך מבחינת עתיק דיקא כנ"ל, פי דיקא עתיק שהוא גבוה מאד מן הכל כידוע, הוא דיקא יכול להוריד עצמו עד למטה למטה לתן כל המיתה והשבירה בבחינה הנ"ל, פי במקומות הנמוכים והשפלים מאד אי אפשר לירד לשם פי אם בבחינת קדשה הגבוה מאד מאד פמבאר מזה דבר רבנו ז"ל בכמה מקומות, וכן ל:

^כ בעץ חיים שער מב פ"ב מבואר שהם רגלי עתיק היורדים עם אור התקין הראשון מ"ג תיקוני דיקנא של אריך אנפין מאצילות לעולם הבריאה להאיר לו מלכים שמתו. כדי שלא יתבטלו.

^כ עיין לק"ה אישות הלכה ד אמצע אות כז – ... כי עבודת הלוי הוא בשיר על הדוכן בחינת עשרה מיני נגינה, שעל ידי זה נתהפך יגון ואנחה לשמחה ונתייחד קול החזן בקול הישר שהוא בחינת זוג דקדושה שנכללת אשה באיש וכן ל', שזהו בחינת כלי זמר שמנגנין על החתונה, וכמו שאמר רבינו ז"ל (סימן רלז) ע"פ: הפעם ילוח אישי אלי שהוא סוד כלי זמר שמנגנין על החתונה, כי אמרה לאה הפעם שנולד לוי שהוא בחינת נגינה, עתה ילוח אישי אלי, כי עיקר התחברות דקדושה של איש ואשה הוא על ידי עשרה מיני נגינה שהם בחינת לוי כנ"ל עיין שם וכן ל'. ... כי עיקר השמחה והשלום נמשך מבחינת הכהן שהוא בחינת קול הישר שהוא שורש הכל, והכל צריכין להתקשר אליו, שזהו בחינת עבודת הלויים בשיר לחבר הכל להשורש על ידי בחינת עשרה מיני נגינה שזהו עיקר בחינת השלום והשמחה כשכל העולמות חוזרים לשרשן, ואינם נפרדים משורש חיותם, וזה עיקר השמחה והחיים והשלום כי שם צוה ה' את הברכה חיים. כי כל חיות כל העולמות נמשך משם מבחינת כהן שהוא בחינת קול הישר שהוא שורש הכל שורש השמחה שהוא בחינת שלום, בחינת כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון וכן ל'.

^כ * תהלים קיט [קסא]

^כ תהלים פרק קיט (קסא) שרים רדפוני חנכם ומדברין (ומדברין) פחד לפי:

ומבאר מוהרנ"ת ב^ט(זה הענין הם דברי צחות שאמר על עצמו, שהיו נוהגין ליתן לו רחש [ל] המגיע להרב. ופ"א עמדנו לפניו בעת שהי' חתונה בעיר, ואמר אז ענין הנ"ל מענין כלי זמר שמנגנין על החתונה כנ"ל. וכי כן היה דרכו בקודש, שע"פ רוב היה אומר תורה מעין מה שהיה נעשה ונדבר אז באותה העת כאשר יתבאר מזה במ"א [לא/לב]). ואז היו משיחים לפניו מענין רחש המגיע לו. ענה ואמר בודאי מגיע לי רחש, שרים רדפוני

חנם

:

הביאור כנ"ל שאותו כח מושך שיש לניגון הקדוש יש לניגון הטמא, וכנ"ל שכח המושך שבניגון לא נקלט במהלכי שכל אלא פועל ישר בלב. כיון שהוא אור גבוה מאוד מאורות הכתר, אין כלים למח לקבלו, אלא רק הרגשת הלב, והכלל ככל שהאור בא מגבוה יותר, כך כוחו לרדת נמוך יותר, ועל כן נכנס בעומק הלב ומשתלט על מדות וכמו מכריח את האדם לקבלו. ומבואר בתורה ג' שמוציא שם רע הוא מנגן רשע והניגון שלו מוזיק מאד, כי כוחו עצום ונורא להתקבל בלב, כנ"ל ובמאמר רבותינו ז"ל ברית כרותה ללשון הרע שיתקבל (עיין אלשיך קהלת ז' כא/י). וזו הצלחת כל המחלוקות, שדבור אחד של לשון הרע יכול להבעיר אש מחלוקת גם על צדיקים נוראים כרבנו הקדוש, וכך הרח"ש נהפך לשרים רדפוני חנם. חנם דייקא, דהיינו בלא שיש בצדיק איזה שמץ ממה שבזרים עליו, להבדיל מסתם אדם שמבואר במועד קטן יח: אין אדם נחשד אא"כ עשאו וכו', ואם לא כולו מקצתו וכו'. אבל בצדיק אינו כן אלא בחנם ממש כנ"ל. וכמבואר בבעש"ט עה"ת פרשת קרח אות ה. כגון דא צריך לאודע לחברים העוסקים ביחודו של עולם, אף על פי שאמרו בגמרא (מועד קטן י"ח:) אין אדם נחשד וכו', זהו כשהוא שלא מחמת אויבים ושונאים, אבל אויבים דאפקו לקלא, לית ביה מששא, אף

מצודות דוד – (קסא) שרים וגו' – אף כי השרים רדפוני בחנם על לא חסם ובידי הלא היה לנקום נקם אבל מדברך פחד לבי ולא שלחתי בהם יד:

^ט עיין בן יהודע שבת פו: בשם שערי ג"ע שהוא שם קדוש מועיל לזכירה ולגרש החיצונים ע"ש

בח עיין בן יהודע על שבת דף פו: – התחלת ההכנה של מתן תורה היה בר"ח, דלכ"ע בר"ח באו מדבר סיני [שמות י"ט ב'] ויחן שם ישראל נגד ההר, והסוף קבלו התורה על ההר ביום שבת, הרי ההתחלה בר"ח והגמר בשבת, ונראה לי בס"ד טעם לזה על פי מה שכתב הרב מוהר"י ענתבי ז"ל בספר נאווה תהלה, שכתוב בספר שערי ג"ע דף ע"ג על פסוק [תהלים מ"ה ב'] רחש לבי דבר טוב, שיש שם קדוש ונורא שמו רח"ש, והוא מגרש החיצונים, וצריך לכיין בו בסופי תורה ממוחל' טהור' קודש' בכל יום, והוא טוב ומסוגל לזכירה עיין שם, וכתב עוד מספר מקור השמות ששם רח"ש עם שם תמ"ף מסרו יעקב אבינו עליו השלום לבניו בשעת פטירתו, כדי להזכירו בעת צרה ויושעו עיין שם, ובוזה מובן הטעם בקבלת התורה שהתחלתה היתה בר"ח והגמר בשבת, כי ראשי תיבות ראש חדש שבת הוא רח"ש שהוא אותיות שם הקדוש הנוכח, וישראל בקבלת התורה היו צריכים להשפעת שם הנוכח כדי לגרש החיצונים מעליהם, וגם כדי שיהיה להם זכירה גדולה בתורה.

^ט כל ענין הרחש ומה שבסוגרים הוסיף מוהרנ"ת בתקפא וצ"ע שפתח סוגרים ולא סגר אותם ונראה שצריך לסגורם בסוף המאמר.

^י רח"ש ר"ת רב חזן שוחט שמנהג קהילות ישראל להחזיקם

^{יא} עיין שיחות הר"ן קנא וח"מ תיג וימי מוהרנ"ת ח"א אות ה', ואות כו (ד"ה אח"כ נסעתי לטאהוב), ואות לו (ד"ה בתוך כך הלכתי), ואות טו ועוד

לב חיי מוהר"ן אות תיג – ובאמת גם כל הדבורים שדבר מקדם בעסקי העולם היו גם כן כלם תורה, כאשר שמעתי מפיו הקדוש שכל שיחתו היא כלה תורה. רק שבתחלה לא זכינו להבין בפשיטות העבודה והתורה היוצאת מדבוריו הקדושים, ואחר כך יצאנו מענין לענין עד שתמיד נתגלגל מתוכם שיחה הנוגעת לעבודתו יתברך בפשיטות. והעקר היה להכניס אמונה בעולם כנ"ל. אשרי אנשיו העומדים לפניו לשמע חכמתו ותמימותו, כי בכל דבור ודבור ובכל תנועה ותנועה מדבוריו ותנועותיו הקדושים והטהורים והנוראים מאד, היה כלול בכל אחד ואחד חכמה נפלאה ועמקה, ותמימות גמור בתכלית הפשיטות באמת. כי תמימות וחכמה אמיתית פלו חד כמובן למשפיל באמת:

ימי מוהרנ"ת – ח"א אות ה – ומי שלא היה אז איך נתגלה התורה הזאת מדבור הנ"ל אי אפשר לציר לו הענין ומי שהיה אז ראה בעיניו גדלת הבורא יתברך וגדלת התורה וגדלת הצדיקים אמתיים איך כל שיחתם ותנועותם תורה גבוהה שראינו בעינינו שבדבור בעלמא שקורין ווערטיל שאמר על המנעל שלי היה כלול בו תורה גבוהה ונסתרה כזאת שכלול בה כל סוד פגנות המילה ויותר מזה, כאשר אמר בעצמו ובאמת גם התורה הנוראה שגלה אחר כך על זה, גם כן אין מי ששיג אותה היטב כי היא גבוהה מאד כדרך פפרט שזאת התורה לא בארה היטב רק ברמז בעלמא כמבאר למען שם וכל ימי חיינו הקדושים היינו רגילים תמיד לומר, אשרי עבדיך ואשרי אנשיך העומדים לפניך השומעים את חכמתך, אשרינו שזכינו לזה, זה חלקנו מכל עמלנו:

לג פיוש האלשיך ז"ל – דברים טובים על קהלת – פרק ז פסוק כא – הלא אמרתי כי חכמת התורה היא תיקון לכל מצות ה'. והלא גם כי לרוב מצות ה' אשר לא תעשנה תועיל, הנה ללשון הרע לא תועיל כנודע מאמר רז"ל כי ברית כרותה ללשון הרע שיתקבל, כי מי לנו גדול מדוד וברוב חכמתו לא עצר כח לבלתי קבלו מציבא (שמואל ב טז ג-ד). על כן אמר גם לכל הדברים אשר ידברו על החכמה שאמרתי ימשך שאל תתן לבך. והוא, כי תשית לב אל שתי מצות, הלא המה לפני עור לא תתן מכשול ומצות ואהבת לרעך כמוך, כי לבל תעבור שתי עבירות אלו שהם בכלל חכמת התורה תשמר לבלתי קבל לשון הרע. והוא כי אם תקבל ותבעוס על מי שעליו אמרו לך לשון הרע, אין צריך לומר שיקללך אפילו אם יהיה אנוש כערכך, כי אם גם יהיה עבדך יקללך ואשמת כי תעבור על לפני עור לא תתן מכשול, שתעביירו על לא תקלל חרש ונשיא בעמך לא תאור, והוא אשר לא תשמע את עבדך מקללך. והוא הענין עצמו שקרה לדוד בקבלו מציבא שקללו מפיבושת בפניו, כמו שאמרו ז"ל (שבת נו ב) שאמר גם את הכל יקח אחרי אשר הביאך ה' בשלום, שאמר הלואי לא הביאך בשלום, כאשר הכריחו כן בגמרא. והוא אם שקר הוא הלשון הרע. (כב) ואם אמת היה הדבר תשמר לבלתי בעוס ולקבל, על כי פעמים רבות ידע לבך כי גם אתה קללת אחרים, והוא ואהבת לרעך כמוך, כי כאשר קללת אחרים והיית חפץ שימחול לך כן מחול אתה גם כן:

בדבר שלא הרהר בשום גלגול, הרשעים יקטרגו על צדיק ויאמרו, כמו שעשו לרבינו אלוקי קדוש מורנו ורבינו
אור שבעת הימים הבעש"ט ותלמידו רבינו דוב בער וכיוצא:

עד כאן ביאור חברותא לתורה רלז